

Egyetemes Philológiai Közlöny. — 1942. 3. sz. ifj. Horváth János: *Andreas Pannonius Cantica Canticorum kommentárjának forrásai.* Andreas Pannonius sokat merít idegen forrásokból, műve mégis több, mint egyszerű kompiláció, mert egészen eredeti, egyéni felfogás alapján magyarítja az Énekek énekét. — Birkás Géza: *Montaigne sorsa Magyarországon.* Montaignet hazánkban későn kezdik fordítani, kevesen olvassák és így hatása is kisebb, mint amilyent jelentősége szerint várni lehetne. — Szabó Mihály: *A magyar színjátszás megindulása és az olasz irodalom.* A magyar színjátszás megindulásának első évtizedeiben jelentős volt az olasz szerzők színpadi szerepe (Metastasio, Goldoni, Gozzi, Nota), ugyancsak nagy jelentősége volt az olasz operának is.

Erdélyi Múzeum. — 1942. 4. sz. György Lajos: *A másfélszázados és a százados évforduló küszöbén.* Visszaemlékezés a kolozsvári színészet és az Erdélyi Múzeum Egyesület nagy évfordulóira. — Herepei János: *Az erdélyi könyvkötészet és nyomdászat történetéhez.* Compactor János. XVIII. századi kolozsvári könyvkötők, s egy ugyanebből a századból való nyomdai szabályzat, Paldi István nyomdászságának első nyoma (1737), Szenci Kertész Abraham eltávozása Kolozsvárról, végül Bornemisza Anna fejedelemasszony radnóti könyvtárának az 1671. és 1676. évekből származó jegyzéke.

Irodalomtörténeti Közlemények. — 1942. 3. sz. Sándor István: *Főuraink a felvilágosodás irodalmában.* A felvilágosodás elsősorban a kultúra reformjára törekedett s magyar földön is sokkal inkább a műveltség, mintsem a társadalmi berendezkedés forradalmának tüneteiben jelentkezik. Így érthető, hogy az a gondolat- és motívumsor, amelyet a korszak szépirodalma a magyar társadalom élén álló osztályról, arisztokráciánkról megrögzített, inkább főuraink politikai viselkedésének és művelődési viszonyainak, mintsem szociális mulasztásainak mérlegeeléséből alakult ki. A kor irodalmában jelentkező főúri típusokat rajzolja meg. — Viszota Gyula: *Gróf Széchenyi István mint katona.* (3.) Széchenyi élete a lipcei ceata után 1814 márciusáig. — Pais Károly: *Kisfaludy Sándor két Rózája.* (1.) A tanulmány tulajdonképpen Gálos Rezsőnek a szerző *A két Kisfaludy Sándor* című doktori értekezéséről írt bírálatára adandó válasz, amely újabb adatokkal is világosságot derít arra, hogy Kisfaludy Sándor művésze eredetileg zalabéri Horváth Rózi volt s csak egy később kialakult irodalomtörténeti legenda emelte helyébe Szegedy Rózát, akit maga Kisfaludy is utólag tett azzá. — Bárány Eötvös József néhány kiadatlan levele Szalay Lászlóhoz és Kölcsey Ferenchez. (2.) — Vörösmarty Mihály kiadatlan politikai cikkei (1848 első fele). — Rimay János levele Telegdi Pálhoz. (1590 pünkösd.) — Könyvismertetések. — Repertorium.

Magyar Könyvszemle. — 1942. 4. sz. Gábrriel Asztrik: *A debreceni könyvtár középkori kéziratai.* Beszámoló a Debreconben őrzött nem hazai eredetű liturgikus kódexekről. — Radó Polikárp: *Magyarországi Miklós cassinói*

miskönyve (1418) a Nemzeti Múzeumban. A nem magyar használatra készült kódex ismertetése. — Szentkúty Pál: *M. Tótfalusi Kis Miklós amsterdami betűminta-lapja.* Beszámoló a magyar nyomdászattörténet szempontjából rendkívül értékes, mindezideig lappangó betűminta-lapról. — Csapodi Csaba: *Könyvtermelésünk a XVIII. században.* Statisztikai összeállítás arról, hogy XVIII. századi könyvtermelésünk hogyan emelkedik a század folyamán, a francia forradalom kitörése után eléri csúcspontját, majd a reakció idején zuhanásszerűen ismét elhanyaglik. — Gárdonyi Albert: *A nagyszombati jezsuita nyomda XVIII. századi apró nyomtatványai.* — Gyóni Ferenc: *A Gyóni-kötetek kiadásainak története.* — Lukács József: *Kecskeméthy Aurél 1849-es katonai lapjáról.*

Magyar Középiskola. — 1942. 12. sz. Agárdi László: *Gárdonyi Géza és az iskola.* „Műveiben aránylag kevés hely jut az iskolának. Pedig ismeretes, hogy a tanítói pályára lépett és egy-két éven át tanítószkodott is. Mégis éppen csakhogy megemlékezik az iskoláról. Általános nevelői és tanítói elveket is alig emleget; ami legtöbbször foglalkoztatja, az a tanítói vagy tanári modor megnyilatkozása.“

Magyar Kultúrsemlé. — 1942. 11. sz. Alsóeghy Zsolt: *Faludi Ferenc emléktáblájánál.* „Szelleme érzi a nyugati friss szellőket, de szíve hozzánőtt a magyar hagyományokhoz. Látja a nyugati világ megfinomodását, kívánja ezt a magyarságban is, de tudja, hogy a nemzetet egyedivé hagyományai teszik: az újnak és réginek egészséges összehangolására törekszik.“

Magyar Szemle. — 1942. 43. kötet. 6. sz. Makay Gusztáv. *Kritikusok árulása.* „Vannak rossz szokásai és mulasztásai igazi, 'nagy' kritikusainknak is. Ilyen 'rossz szokás' az, hogy tekintélyes kritikusaink többnyire csak beérkezett írókat vagy 'nagy' műveket tisztelnek meg bírálatukkal.“

Magyarságtudomány. — 1942. 3. sz. Gerézy Rabán: *Egy magyar humanista: Váradi Péter.* (1.) Váradi Péter, mint a kancelláriai humanizmus képviselője. — Csorba Tibor: *Hungarica, a magyar végrárok lengyel poétájának költészetében.* Újabb adalékok Czahrowski Ádám magyar-kapcsolatairól. Lengyelnyelvű verseinek magyar fordításai. — Jancsó Elemér: *Erdélyi Széchenyije.* Gr. Mikó Imre életének vázlatja. — Szigeti József: *Erdélyi János.* Hegeli elemek fejlődésében. — Dömötör Sándor: *A mesemondó egyénisége.* „A mesemondó funkciója olyan a nép szellemi világában, mint a kézműves munkája a tárgyi termékek előállításában.“ — Szabó Dénes: *A kódexkiadások kérdéséhez.* — 4. sz. Gerézy Rabán: *Egy magyar humanista: Váradi Péter.* (2.) Életének második szakasza. Szellemi kapcsolatainak vizsgálata, levelezése alapján. — Eckhardt Sándor: *Régi magyar varázslóasszonyok.* A Zichyek szélyi levéltárában talált, a XVI. sz. végéről vagy a következő elejéről származó, vallatási jegyzőkönyv, Ortutay Gyula etnográfiai szövegmagyarázataival.

Ország Útja. — 1942. 10. sz. Jócsik Lajos: *Móricz Zsigmond.* „Munkájának nem voltak műhelytitkai, nem volt megállapodott módszere. Amikor az alkotás heve megszállotta, oly bőszéggel teremtett, hogy olvasással nem lehetett nyomon követni.“ — Bóka László: *Móricz Zsigmond halálára.* „Az első magyar író, aki csak író lehetett.“

Pannonhalmi Szemle. — 1942. 5. sz. Pénzes Balduin: *Guzmics Izidor és Horvát István. Baráti kapcsolatuk.*

Pásztortűz. — 1942. 10. sz. Jancsó Béla: *Móricz Zsigmond.* Meleghangú pályarajz. — Gulyás Károly: *Légy jó mindhalálig.* Apróságok Móricz Zsigmond diákkorából. — Sik Sándor: *Reményik Sándor.* „A világnak talán a legszemérmesebb költője, akinek egész élete fölolvad a költői hivatásban, mint költő mást sem tett, igazi lírikusként, csak vallott önmagáról. Egy lelket mutatott meg az embereknek, és ha kereselem a szót, amellyel ezt a lelket jellemezni tudjam, alig tudok igazabbat mondani róla, mint hogy *papi lélek volt.*” — Szentimrei Jenő: *In memoriam Hunyady Sándor.* „Több mint művész. Maga is műalkotás. Kihalásra ítélt szép műfaja egy elsüllyedt világnak.”

Protestáns Szemle. — 1942. 10. sz. Kovács Endre: *Móricz Zsigmond elment.* „Móricz Zsigmond minden időknek legnagyobb magyar írója.” — Mestorházy Jenő: *Csengey Gusztáv emlékezete.* Erdemes volna jobban megismerni, már csak azért is, hogy megállapíthassuk róla, mennyire nemcsak „gyversű költő” volt. — 11. sz. Asztalos Sándor: *Oláh Gábor.* „Szerepvállalása Victor Hugo szerepvállalását juttatja eszünkbe.” — Tolnai Gábor: *A hetvenéves Schöpflin Aladár.* „A mű, amelyet hosszú pályája során alkotott és szemünk előtt érik, s gazdagodik tovább, történelmi jelentőségében éppen olyan példaadó, mint amilyen hatalmas külső méreteiben.” — 12. sz. Otrokocsi Nagy Gábor: *A közösségi igény irodalma.* „A tulajdonképeni irodalom alatt egész rétege él, szinte külön fejlődéssel, ennek a pusztán csak a közösség igénye, de nem az írói kezdeményezés eredményeképpen létrejött irodalomnak. Szerepe a néphagyomány és a tulajdonképeni irodalom közti közvetítés.”

Szabolesi Szemle. — 1942. 3—4. sz. Fehér Klára: *Móricz Zsigmond.* Megemlékezés Móricz Zsigmondról és az író *Eletem regénye* című munkájának ismertetése. — Juhász Géza: *A Garabonciás.* A debreceni kollégiumi nagykönyvtárban őrzött, s a XIX. század elejéről származó ismeretlen szerzőjű költői mű ismertetése és két első könyvének szövegközlése. — Merényi Oszkár: *Irodalom és nemzeti szellem.* Az irodalom és a nemzeti szellem viszonya a történeti fejlődés folyamán és a jelenben.

Termini. (Fiume.) — 1942. 74—76. sz. Kozocsa Sándor: *L'odierna letteratura ungherese.* A legújabb magyar irodalom áttekintése.

Tükör. — 1942. 10. sz. A 70 éves Schöpflin Aladárt ünneplő számból: Rédey Tivadar: *Mindnyájunk tanítója.* „Negyvenedik életéve küszöbéig úgyszólván csak névtelenül dolgozott irodalmunk egyik őrhelyén és szerzett annak tekintélyt, magának pedig egész további munkásságára áldásosan kiható tapasztalatot.” — Török Sophie: *Egy barátság emléke.* Schöpflin és Babits barátságára. — Nagypál István: *Apám.* A kritikus Schöpflin hatása fiára. — 11. sz. Kovalovszky Miklós: *A leghresebb főtí szüret.* A százéves főtí dal emléke.

Ungarische Jahrbücher. — 1942. 1—3. sz. Papp Zoltán — Szent-Iványi Béla: *Hundert Jahre Bund Ungarischer Hochschüler Berlin.* Függelékében közli hírneves szerzők által a berlini magyar könyvtár számára sajátkezűleg dedikált könyvek megfelelő lapjainak fényképmásolatát (Vörösmarty, Kossuth, Bajza, Erdélyi). — Eckhardt Sándor: *Das Ungarbild in Europa.* A külföldi átlag-

emberben bizonyos tradicionális kép él a magyarokról és Magyarországról, ami tele van előítélettel; ezt látjuk a költészetben is. — Farkas Gyula: *Das Ungarnbild in der ungarischen Dichtung*. A legnagyobb költőkkel szemlélteti a magyar szellemiség jellemző vonásait. — Hoffmann, L.: *Michael Babits* (1883—1941). Babits költői egyéniségének méltatása és munkásságának ismertetése. Babits korának és generációjának legátfogóbb szelleme, de zárkózott, s ezért aránylag kevésbé ismert. — Hoffmann, L.: *Alexander Reményik* (1890—1941). A magyarságnak legnagyobb modern nemzeti költője, az elnyomatás alatt Erdélyben is a nemzeti öntudat főntartója.

Vigilia. — 1942. 10. sz. Rónay György: *A regény és a kor*. „Az író belső élete folytonos harc: önmagával, anyagával és a világgal. Minden új vállalkozása vakmerő kísérlet, merész kaland, amelyben vagy sikerül megvalósítania a hibátlanúság egyensúlyát, vagy elbukik s eltometti anyagának rázúduló törmeléke.” — Vajda Endre: *Móricz Zsigmond*. „Az irodalmi tudat általában úgy tartja, hogy neki sikerült epikában a legszélesebb magyar világot teremteni.”